

Tjajkovskijkonservatoriet i Moskva firar 140 år!

Pia Shekhter, Högskolan för scen och musik vid Göteborgs universitet

Under en konferens med International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres (IAML) i Warszawa 2005 föreslog Emilia Rassina, bibliotekschef vid musikkonservatoriet i Moskva, ett utbyte oss emellan. Hon bjöd mig till en konferens 25 – 27 september 2006 till minne av konservatoriets 140-årsjubileum. I gengäld bjöd jag henne till IAMLs konferens i Göteborg, 18 – 23 juni 2006. Konferensen ägde rum i "Artisten", som ligger i universitetets campusområde bakom Götaplatsen. I Artisten huserar Högskolan för scen och musik med de ingående institutionerna Musikhögskolan, Teaterhögskolan och Operahögskolan. Konferensen anordnades av Svenska musikbiblioteksforeningen och lockade till sig fyrahundratrettio deltagare från närmare fyrtio länder. Den som vill läsa mer om konferensen i Göteborg kan gå till <http://www.smbf.nu/iaml-iamic-ims2006/index.htm>, men nu vidare till Moskva!

Det var med spänning jag lördag morgon satte mig på planet till Moskva, som jag inte besökt sedan 1990. Till att börja med var jag orolig för att ingen skulle möta mig på flygplatsen Sheremetyevo. Jag hade nämligen misslyckats med att få veta vart jag förväntades ta vägen vid ankomsten, trots ihärdiga försök. Det var därför med stor lättnad jag upptäckte Emilia Rassina i folkvimlet. Till min förvåning fanns även IAMLs ordförande Massimo Gentili-Tedeschi där och en kollega från Staatsbibliothek zu Berlin. Vi hade lyckats sammanstråla samtidigt från olika håll utan tidigare överenskommelse. Pamela Thompson, bibliotekschef vid Royal College of Music i London, skulle dock komma senare. Efter utbyte av hälsningsfraser blev vi skjutsade till konservatoriets gästhem, som ligger alldeles bakom konservatoriet mitt i centrala Moskva. Gästhemmet höll på att renoveras och lägenheterna var riktigt eleganta. Kvarteren runt omkring bestod av gamla, låga hus med innergårdar där katter **strosade** omkring – något jag tidigare inte förknippat med staden. Några minuters promenadväg därifrån dånade dock bilarna fram på en femfilig "Autobahn". Lyckades man ta sig över med livet i behåll kunde man sedan promenera vidare till Röda torget Söndagen ägnade vi till största delen åt de fantastiska museerna och vackra kyrkorna i Kreml. Vi vandrade också omkring i området runt konservatoriet där många kompositörer och andra kulturpersonligheter har bott. Slutligen promenerade vi på den omsjungna gågatan Arbat med många affärer och salustånd. Senare i veckan hann jag besöka det berömda Tetryakovgalleriet och Historiska museet.

På måndagen hade Emilia ordnat en angenäm utflykt till Tjajkovskijs hem och museum i Klin, cirka åtta mil nordväst om Moskva. Vädret var strålande – högsommarvärme, men med höstlöv i granna färger. Vi bjöds på typisk rysk gästvänlighet i form av ett trevligt uppdukad lunchbord. Guiden kunde, enligt uppgift, varje minut i Tjajkovskijs liv, men hon föredrog att låta sin dotter visa oss runt. Dottern skulle förmodligen ta över i sinom tid. Vi vandrade genom det charmiga huset med Tjajkovskijs flygel och broderade tofflor. Därefter gick vi vidare till ett intilliggande litet hus, som iordningställt till museum över Tjajkovskijs elev **Sergej** Tanejev. Har ni aldrig hört talas om honom? Det hade inte jag heller, men det fick man hålla tyst om för han visade sig vara en av förgrundsgestalterna när det gällde konservatoriets bibliotek. När vi kom tillbaka till Moskva på kvällen fick vi vara med om en verkligt historisk händelse. Vi hörde nämligen till den exklusiva skara som bjudits in till en konsert i konservatoriets stora konsertsal till minne av att det var exakt 100 år sedan Sjostakovitj föddes. Vi lyssnade till ett mycket fint framförande av tonsättarens violinkonsert och tionde

symfoni. Dirigent var ingen mindre än Rostropovitj. När den underbara symfonin tonat bort lades en driva av blommor framför en stor bild av Sjostakovitj.

The Moscow State P. I. Tchaikovsky Conservatory grundades 1866 på initiativ av pianisten Nikolaj Rubinstein. Professor i komposition och huvudlärare i musikteori var den unge Tjajkovskij. Det är ett av världens mest prestigefyllda musikkonservatorier. Bland tidigare studenter kan nämnas Rachmaninov, Skrjabin och Schnittke. The Taneyev Research Library har tjänat konservatoriet sedan starten. Det är Rysslands största musikbibliotek med 1,5 miljon volymer, inklusive fonogram. Samlingarna har till stor del byggts upp genom donationer, till exempel från N. Rubinstein och Tanejev. En annan viktig person i sammanhanget var den inflytelserike förläggaren P. Jurgenson, som införde ett system med ett slags pliktleveranser – inte bara utgåvorna från sitt eget förlag utan även andra musikförläggares. Biblioteket äger en rik samling av äldre tryck och musikhandskrifter (cirka 20.000) med, bland annat, en värdefull samling rysk kyrkomusik.

På tisdag förmiddag gjorde vi en grundlig rundvandring i konservatoriets bibliotek med dess åtta avdelningar, såsom katalogavdelningen, handskriftsavdelningen och bibliografiska avdelningen med flera. Emilia Rassina inledde med en allmän introduktion. Hon berättade att biblioteket även betjänar allmänheten – inte endast konservatoriets studenter. Man har 18.000 registrerade låntagare, varav 3.500 knutna till konservatoriet. **Jag kan i sammanhanget inte låta bli att nämna namnet på några personer Emilia kommit i kontakt med i sin roll som bibliotekschef på konservatoriet: Horowitz, Gilels, Richter, Bashmet ...!** Samlingarna har byggts upp under de 140 år biblioteket existerat. Emilia sade med gott självförtroende: ”Tro mig, allt som bör finnas finns!” Dock ingen populärmusik bör inflikas. Den stora samlingen orkestrer noter används av professionella orkestrar i hela Ryssland. Sedan tio år tillbaka har konservatoriet status som universitet. Vid sidan av musikböcker har biblioteket även litteratur inom ämnen som språk, estetik och konst - till och med skönlitteratur. Biblioteket håller öppet 9.00 – 19.00 sex dagar i veckan. Personalen uppgår till femtiofem personer. Dessutom finns en separat ljudavdelning, som bland annat ansvarar för inspelningar av konserter som äger rum i konservatoriets tre konsertsalar. Åtta bibliotekarier arbetar vid den bibliografiska avdelningen, som ansvarar för att rapportera till musikbibliografierna RILM ([Répertoire international de littérature musicale](#)), RISM ([Répertoire international des sources musicales](#)) och RIPM ([Répertoire international de la presse musicale](#)) samt att sammanställa den ryska musikhistoriska bibliografin. Dessutom fungerar avdelningen som Rysslands musikinformationscentral. Man har, bland annat, pressklipp från och med 1937. Till uppgifterna hör också att producera olika slags bibliografier och andra publikationer. Den senast utgivna handlade om Stravinskij. Som service till studenterna sammanställer man också information om aktuella musiktävlingar. Studenterna kallar därför skämtsamt avdelningen för ”The Competition Department”.

På eftermiddagen samlades ett hundratal personer, musikbibliotekarier och andra, i Rachmaninovsalen för att högtidlighålla Tanejevbibliotekets 140-årsjubileum. Talen avlöste varandra och nu var det också min och mina kollegors tur att framträda i egenskap av representanter för IAML. Talen luckrades upp med musikinslag, framförda av lärare och studenter. Rektor T. Alichanov spelade själv ett pianostycke, vilket uppskattades. Efter en avslutande konsert i ett angränsande rum övergick firandet i en överdådig och uppsluppen middag. Emilia Rassina såg både trött och lycklig ut när det var dags att runda av!

Vid sidan av musikkonservatoriets bibliotek finns också stora musiksamlingar vid de två nationalbiblioteken i Ryssland: Moskva och S:t Petersburg. Nationalbiblioteket i Moskva

hette tidigare "Leninbiblioteket" och grundades 1862. På onsdagen gavs möjlighet att besöka musikavdelningen, som ligger i en separat byggnad. Den öppnade 1960 och har, vid sidan av den klassiska repertoaren på noter, även nutida musik, jazz och folkmusik. Man har också en stor skivsamling, till exempel samtliga Lp-skivor från det statliga skivbolaget Melodija. Det finns däremot inga handskrifter eftersom dessa ingår i en annan avdelning inom huvudbiblioteket. Man har dock tidiga tryck, till exempel förstautgåvor av utländska tonsättare som Bach, Beethoven, Schumann med flera. Dessutom finns tidiga utgåvor av rysk kyrkomusik samt ryska tonsättare som Glinka, Tjajkovskij och Rimskij-Korsakov. Utgåvor från andra före detta sovjetiska republiker finns också i bibliotekets samlingar. Nationalbibliotekets musikavdelning publicerar mängder med kataloger och framställer, tillsammans med musikkonservatoriets bibliotek, den månatligen utkomna bibliografin "Muzyka".

Dagarna i Moskva var fantastiskt spännande och jag är mycket tacksam mot Emilia Rassina, som ordnat ett så givande program. Mitt deltagande underlättades av ett ekonomiskt bidrag från Svensk biblioteksforening, vilket jag tar tillfället i akt att tacka för. Efter att ha träffat så många duktiga, hängivna och ambitiösa ryska musikbibliotekarier skulle jag önska att IAML tog ett särskilt ansvar för våra kollegor inom det forna östblocket. Vi kan se fram emot IAML-konferensen 2010, som skall äga rum i Moskva!